

LAULAMISEN INNOSTAVA VOIMA

Välineitä varhaiskasvatuksen arjen avuksi

Jankujné Bárdi Emöke

Opinnäytetyö, kevät 2014

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak etelä, Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)+ lastentarhanopettajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Jankujné Bárdi, Emöke. Laulamisen innostava voima, välineitä varhaiskasvatuksen arjen avuksi. Kevät 2014, 53 sivua, 4 liitettä. Diakonia- ammattikorkeakoulu, Diak- etelä Järvenpää. Sosiaalian koulutusohjelma, sosionomi/ lastentarhanopettajan virkakelpoisuus (AMK).

Opinnäytetyöni on varhaiskasvatuksen henkilökunnalle suunnattu opas nimeltään Laulamisen innostava voima, välineitä varhaiskasvatuksen arjen avuksi. Tarjosin opasta kokeiltavaksi syksyllä 2013 Riihimäen varhaiskasvatuksen toimipisteissä. Laulamisen innostava voima, välineitä varhaiskasvatuksen arjen avuksi -opas tarjoaa varhaiskasvatuksen henkilökunnalle vinkkejä, jotka voisivat antaa ideoita ja inspiraatiota spontaanin laulamisen käyttöön hoitopäivien aikana. Oppaasta löytyy teoriaa musiikin merkityksestä lapsen kehitykseen, musiikkikasvatuksen perusasioita Kodály-metodiin perustuen sekä neljän laulutuokion aineisto. Lopuksi löytyy loru- ja lauluideoita päivän muihin tilanteisiin.

Opinnäytetyöni tavoitteina on antaa työväline varhaiskasvattajille lapsen kanssa tapahtuvan vuorovaikutuksen kehittämiseen, kehittää kasvatuskumppanuutta vanhempien osallistamisen kautta sekä edistää lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Oppaan kokeilun lisäksi pyrin näihin tavoitteisiin päiväkodin laulu- ja loruinfotaulun avulla, jossa on esillä päiväkodissa käytössä olevia lauluja ja loruja. Olen myös rohkaissut vanhempia laulamaan lapsen kanssa tarjoamalla lauluaineiston kotiin vietäväksi. Vanhemman kiinnostus lapsen osaamisesta ja yhteinen ajanvietto ovat lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksessa keskeisiä rakennuspalikoita.

Opinnäytetyön teoriaosiossa käsittelin varhaiskasvatuksen tehtäviä, kasvatuskumppanuutta, taidekasvatuksen merkitystä sekä musiikin vaikutusta lapsen kehitykseen. Kirjoitin myös Kodály Zoltánin ajatuksista musiikin voimasta. Arvioin opasta palautekyselyistä saatujen vastausten perusteella sekä omia havainnointiani huomioiden.

Asiasanat: varhaiskasvatus, varhaisiän musiikkikasvatus, kasvatuskumppanuus, osallisuus, vuorovaikutus.

ABSTRACT

Jankujné Bárdi, Emöke. The inspiring power of singing – A help for the daily life of early childhood education. Spring 2014, Language: Finnish. 53 pages, 4 appendices. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this bachelor's thesis was to provide a tool, a guide book for the early childhood staff; teachers and practical nurses. The guidebook offers tips, ideas and inspiration for early childhood staff to use singing throughout the day. The purpose of this functional thesis was also to provide a tool for early childhood educators to help develop their interaction with the child, to improve teacher and parent partnership by increased parental involvement, and to encourage interaction between child and parent.

The guide book includes the theory of music, music and its significance to a child's development. Moreover, it includes the basics of music education based on Kodaly's methods, material for four song sessions and other singing ideas for different situations of the day.

The theoretical framework consist the tasks of early childhood education, educational partnership, the significance of the artistic education and music on the child's development. Furthermore, Kodály Zoltan's ideas on the power of music were also included.

The inspiring power of singing as a guidebook was applied first in two of the city of Riihimäki early childhood education day care centers in the autumn of 2013.

The evaluation of the product was based on the survey; the questionnaires were completed by parents and staff. The author's own observations were also taken into account.

Keywords: early childhood education, early childhood music education, educational partnership, participation, interaction.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	IDEAN LÄHTÖKOHDAT JA HAVAITUT TARPEET	8
2.1	Laulamisen ja lorujen käyttö päiväkodeissa	9
2.2	Aikaisemmat tutkimukset	9
3	VARHAISKASVATUS.....	12
3.1	Kasvatuskumppanuus.....	13
3.2	Päiväkodin arki.....	14
3.2.1	Musiikkikasvatuksen pulmat	15
4	KODÁLYN PERINTÖ	16
5	MUSIIKIN VAIKUTUS LAPSEN KEHITYKSEEN	18
5.1	Sosiaalinen kehitys ja vuorovaikutus	18
5.2	Fyysinen kehitys, motorikka	20
5.3	Tunne-elämän kehitys.....	20
5.4	Kielellinen kehitys, oppiminen ja muisti.....	21
5.5	Musiikkitulva.....	23
6	OPAS	25
6.1	Suunnittelu	26
6.2	Toteutus.....	27
7	OPINNÄYTETYÖPROSESSIN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	28
7.1	Oppaan arviointi varhaiskasvatuksen työntekijöiden palautteiden perusteella.....	29
7.2	Vanhempien kokemukset opinnäytetyön projektista	33

7.3 Opinnäytetyön arviointi	36
8 POHDINTA.....	38
LIITTEET.....	46
Liite 1 Saatekirje Laulamisen innostava voima- oppaaseen, osoitettuna varhaiskasvatuksen työntekijöille	46
Liite 2 Palautekysely varhaiskasvatuksen henkilökunnalle.....	48
Liite 3 Saatekirje lasten vanhemmille liittyen Laulamisen innostava voima- oppaan kokeilukuukauteen.....	51
Liite 4 Palautekysely lasten vanhemmille	52

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksen työntekijöillä on tärkeä tehtävä lasten ja perheiden elämässä. Kasvattajat ovat vastuussa lasten kehityksen edistämisestä varhaiskasvatuksen tehtävien mukaisesti, jokainen työntekijä omalla persoonallaan ja osaamisellaan sekä olemalla tukena vanhemmille heidän kasvatustehtävissään. (Päivähoitolaki 2.§.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on varmistaa virikkeellinen ja monipuolinen hoitopäivä hoidossa oleville lapsille. Hoitopäivä sisältää lapsen kehityksen eri alueita tukevia toimintoja, muun muassa leikkiä, sosiaalisten taitojen oppimista, erilaisten motoristen taitojen kehittämistä, tunne-elämän kehittämistä, estetiikkaa ja taidetta, esimerkiksi musiikkia. Kaiken tämän toteuttamiseen tarvitaan osaamisen lisäksi spontaanisuutta ja tilannetajua. (2.§.)

Taidekasvatus on olennainen osa valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa ja se toimii lasten kasvun ja kehityksen tukijana. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa keskustellessani kiinnitin huomiota musiikin ja laulamisen vähäiseen käyttöön hoitopäivien aikana. Opinnäytetyöni kautta pyrin osoittamaan musiikin mahdollisuuksia lapsen kasvun tukijana ja edistäjänä sekä päivän eri tilanteiden pelastajana. Musiikki saattaa olla avain moneen solmukohtaan ja voi antaa työntekijöille ja vanhemmille helpon ja hauskan työvälineen.

Taustani Unkarissa opiskelleena muusikkona antaa valmiuden jakaa Kodály Zoltánin perintöä suomalaisten kasvattajien ja lasten käyttöön. Kodály kehotti unkarilaisia kasvattajia vaalimaan kansan perinteitä laulujen ja lorujen kautta ja näin säilyttämään unkarilaista rikasta musiikkiperintöä. Opinnäytetyölläni haluaisin herättää myös suomalaiset kasvattajat käyttämään vanhoja perinnelauluja, -loruja ja leikkejä. Tällä tavalla voimme säilyttää suomalaisen kulttuurin perinteitä ja luoda kulttuuri- identiteettiä tuleville sukupolville.

Opinnäytetyöni tavoitteena on luoda opasvihkonen varhaiskasvatuksen henkilökunnalle tavoitteelliseen, järjestelmälliseen, kaikille ulottuvissa olevaan ja spontaaniin musiikin käyttöön.

Opasvihkosen tarpeellisuuden kartoittamiseksi kävin avoimia keskusteluja varhaiskasvatuksessa toimivien lastentarhanopettajien ja lähihoitajien kanssa vuoden 2013 kevään ja kesän aikana. Kesän aikana sain opasvihkosen valmiiksi. Neljä musiikkituokiota sekä lauluja ja loruja sisältävän oppaan toiminnallinen osio on toteutettu Riihimäen kaupungin varhaiskasvatuksen kahdessa toimipisteessä syksyn 2013 aikana. Toiminnallisten tuokioiden laulu- ja lorumateriaalia olen suositellut myös toisessa päiväkodissa lasten vanhemmille ”kotiläksyksi”. Olen kerännyt palautteen vihkosesta ja toiminnasta päiväkotien henkilökunnalta sekä vanhemmilta kyselykaavakkeiden avulla.

Opinnäytetyön teoreettisessa osassa käsittelen varhaiskasvatuksen tehtäviä, kasvatuskumppanuuden merkitystä sekä musiikin ja laulamisen merkitystä lapsen kehityksessä. Kuvailen Kodály Zoltanin ajatuksia musiikin merkityksestä ihmisten elämässä.

Olen löytänyt monenlaisia aikaisempia tutkimuksia päiväkodin musiikkikasvatuksesta. Opinnäytetyössäni pyrin rohkaisemaan päivähoidon henkilökuntaa ja myös lasten vanhempia musiikin monipuoliseen käyttöön päivän aikana tilanteessa kuin tilanteessa.

2 IDEAN LÄHTÖKOHDAT JA HAVAITUT TARPEET

Lasten hoitopäivään kuuluu hyvin monipuolista toimintaa. Lasten suusta kuulemme joskus vastauksen päivään kuulumisiin, että ”*vain leikittiin*”. Ammattilaisena tiedämme, että päivän mittaan lapset oppivat äärettömän paljon. Jos otetaan esimerkiksi leikin merkitys tarkasteluun, saadaan esille lapsen oppimisen ja kasvun peruspilarit. Näitä ovat esimerkiksi sosiaalisten taitojen opettelu, ongelmaratkaisutaidot, motoristen taitojen harjoittelu sekä kommunikaatio-, pettymysten sietämis- ja hahmottamiskyvyn kehittyminen (Kasvun kumppanit, Varhaiskasvatus i.a. 27.4.2013). Päivähoidon henkilökunnan tehtävänä onkin edistää lasten oppimista suunnittelemalla monipuolista ja virikkeellistä toimintaa muun muassa erilaisia luovan ilmaisun menetelmiä käyttäen.

Leikin merkitystä kuvailemalla olen pyrkinyt osoittamaan, kuinka yksinkertaiselta kuulostava lasten touhu voi merkitä hyvin paljon heidän kehityksessään. Tämän tapaisen ajattelun mukaan on myös musiikilla ja laulamisella suuri merkitys lasten kehityksen kaikilla osa-alueilla. Kuitenkin työssäni varhaiskasvatuksessa olen huomannut musiikin, laulamisen ja loruillemisen käytön olevan vähäistä.

Olen laajentanut laulamisen, rytmien ja lorujen käyttöä työssäni musiikkituokioiden lisäksi siirtymätilanteiden, pukemistilanteiden ja odotustilanteiden apuvälineeksi. Aikaisemmin opettelemamme laulun laulaminen tai lasten toivelaulun laulaminen auttaa hankalia ja levottomia tilanteita eteenpäin. Joskus tilanteeseen sopivien sanojen keksiminen tuttuun melodiaan tuo päivään huumoria ja osoittaa mielikuvituksen tärkeyden työssämme.

Työntekijöiden musiikillisiin valmiuksiin kuuluu peruslaulutaito, mikä mielestäni riittää hyvin lasten innostamiseen ja lastenlaulujen laulamiseen. Rohkaistuminen ja uskallus laulaa kouluvuosien jälkeen saattaa olla monille vaikeaa. Peruslaulutaito on tavallisen ihmisen lauluääni, eikä itseltään tarvitse vaatia enempää. Ei tarvitse olla musiikin ammattilainen, jotta laulaisi lapsille ja lasten kanssa. Meidän aikuisten pitäisi muistaa, että lasten innostus lähtee aikuiselta. Kuitenkin olisi tärkeää lasten kehitystason sekä iän mukaisten laulujen käyttäminen ja

niiden avulla lasten onnistumisen kokemusten tukeminen. Ohjaus ja ideoiden antaminen voi rohkaista ja antaa välineitä päivähoiton kasvattajille hoitopäivien aikana tapahtuvaan laulamiseen ja loruillemiseen.

2.1 Laulamisen ja lorujen käyttö päiväkodeissa

Kysyin varhaiskasvatuksen työntekijöiden mielipiteitä ja kokemuksia laulamisen käytöstä työssä. Heidän mielipiteistään ja kommentistaan sain arvokasta tietoa opinnäytetyöhöni. Useampien kasvattajien kokemusten perusteella laulaminen jäi kouluun ja pakollisiin laulukokeisiin. Arkuus laulamiseen johtuu pakottamisesta ja nöyryytysten muistoista. Keskustelussa tulivat esille myös iäkkäämmän sukupolven kokemukset. Heidän mielestä laulaminen on hauskaa, ja he muistivat vanhoja lastenlauluja erinomaisesti. Heidän kokemuksensa olivat peräisin äidin laulamisen kuuntelusta kotona. He laulavat mielellään lapsille ja lasten kanssa.

Tämän pienen kartoituksen tuloksena sain tietoa osaamattomuuden ajatuksista ja laulamiseen ryhtymisen vaikeuksista, jotka johtavat laulamisen minimaaliseen käyttöön varhaiskasvatuksessa. Työntekijät kokivat olevansa taidottomia ja tästä syystä he eivät käytä laulamista työssään. Laulujen oppiminen ja uusien laulujen etsiminen tuntuu monelle hyvin vaikealta. Nuotit eivät kerro usein paljoakaan. Laulaminen jää muistissa olevien vähäisten laulujen varaan. Monet kaipasivat kovasti innostusta, ohjausta ja lauluaineistoa täydennettynä mahdollisen ääniaineiston kanssa.

2.2 Aikaisemmat tutkimukset

Varhaiskasvatuksen musiikkikasvatuksesta on melko paljon tutkimuksia. Nämä tutkimukset käsittelevät usein musiikin merkitystä lapsen kehitykselle. Tutkimuksia, musiikkikasvatuskansioita ja opasvihkosia olen löytänyt opinnäytetyöaineistoista. Erilaiset lähestymistavat varhaiskasvatuksen musiikkikasvatukses-

sa antoivat avarampaa näkökulmaa työhöni ja vahvistivat omia ideoitani opasvihkosen tekemiseen.

Veera Jaakkosen (2011) tutkimus painottuu henkilökunnan äänenkäytön ja lasten laulutuokioiden ohjauksen tukemiseen. Äänen käyttö on lasten lauluopetuksen hyvin tärkeä osa. Oikean korkeuden löytäminen sekä oikean istuma- tai seisonta-asennon löytäminen edistävät onnistunutta laulukokemusta. (Jaakkonen 2011.)

Olen lukenut Jenni Paason ja Tiina Rekin (2008) tutkimuksen, jossa he pyrkivät tavoittamaan neuvolan palveluita käyttäviä lapsiperheitä. Opasvihkosen kautta he rohkaisevat vanhempia laulun ja musiikin käyttöön jo vauvaiässä. He käsittelevät lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen tärkeyttä ja vahvistamista musiikin avulla. (Paasso & Reki 2008.)

Heidi Chydenius ja Annette Hänninen (2009) puolestaan tutkivat musiikkiopiston ja päivähoidon yhteistyömahdollisuuksia. Lastentarhanopettajien ja sosionomi-lastentarhanopettajien koulutukset eivät anna riittävää pohjaa musiikin opettamiseen. Työssään he ovat kartoittaneet ammattitaitoisen musiikinopetuksen merkitystä päivähoitossa. Varhaisiän musiikinopettajan työ päiväkodeissa on tärkeää lasten kehityksen edistämiseksi. (Chydenius & Hänninen 2009.)

Edellä esitetyt tutkimukset puhuvat musiikkikasvatuksen puolesta ja antavat eri näkökulmia lasten musiikkikasvatukseen. Oli mielenkiintoista löytää ideani rakennusosia eri tutkimuksia lukien. Perusajatukseni oli näiden erilaisten ajatusten yhteen muovailtu kokonaisuus. Opinnäytetyöni opasvihkoseen halusin sisällyttää osaamiseni musiikinopetuksen perusasioista. Perusasioiden selkeyttäminen saattaa olla avuksi varhaiskasvatuksen henkilökunnalle, kun he etsivät lapsille kehitystason mukaista laulu- ja soittoaineistoa. Perustietoihin tutustumisen jälkeen rohkaisen kasvattajia laulamiseen päivän kaikissa tilanteissa. Rytmien, laulujen ja lorujen käyttö hoitopäivän aikana kehittää lasta monipuolisesti. Kodály'n jäljillä kulkien pyrin korostamaan perusoppina lauluäänen käyttöä sekä lasten rytmittämistä.

Musiikki ja laulukirjallisuutta on erittäin runsaasti, joten oppaan kautta pyrin tarjoamaan lauluaineiston, jota käyttäen työntekijät saavat innostuksen uusien laulujen etsimiseen. Oppaan perusteorian ja käyttämieni kirjojen avulla kukin voi hakea tilanteeseen, vuodenaikaan tai teemaan liittyviä lauluja ja loruja. Pyrin rohkaisemaan myös vanhempia viettämään enemmän aikaa lastensa kanssa laulujen ja lorujen merkeissä edistäen tällä tavalla perheen vuorovaikutusta.

3 VARHAISKASVATUS

Kasvatuksen ideologian kehitystä tarkastellessa näemme, kuinka historian eri aikakaudet ovat vaatineet kasvatuksen uudistumista, kehittymistä, järjestelmällisyyttä sekä kasvatukseen liittyviä uusia muotoja ja uusia ratkaisuja. Yhteiskunnalliset muutokset asettavat aika ajoin omia vaatimuksiaan. Kotikasvatuksesta edettiin 1800 – 1920 -luvulla sosiaalista apua tarjoavaa lastentarhatoimintaa kohti. Toiminta muuttui 1970 -luvulla päivähoitojärjestelmäksi, joka kehittyi 1990-luvulla varhaiskasvatukseksi. (Helenius & Korhonen 2008, 203 - 213.)

Nykypäivänä vastuu varhaiskasvatuksen järjestämisestä on kunnilla. Päivähoitolain säädösten mukaisesti kunnan asukkailla on subjektiivinen oikeus kunnassa järjestettävään päivähoitoon, jonka tehtävänä on tukea asiakasperheitä kasvatustehtävässään. Päivähoito on velvollinen turvaamaan lasten kehityksen edistymiseen tarvittavat olosuhteet sekä monipuolisen ja virikkeellisen toiminnan lasten yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. (Päivähoitolaki 2. §.)

Tänä päivänä varhaiskasvatuksen yhtenä suurena tehtävänä on tukea vanhempia kasvatustehtävässään, olla vastuussa heidän kanssaan lasten kasvatuksen ja kehityksen edistämisestä. Lapset viettävän hyvin suuren osan päivästä päivähoitossa, virikkeellisen ja monipuolisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen on tärkeää. Lapsen maailma on täynnä leikkiä, naurua, sosiaalisten taitojen opettelua vuorovaikutuksessa niin aikuisten kuin toisten lasten kanssa. Erilaisten taitojen oppiminen, kuten sosiaalisten, tunne-elämän sekä fyysisten taitojen kehittäminen ovat harjoiteltavien asioiden listalla. Eettinen, uskonnollinen ja kulttuuriperinteen kasvatus tapahtuu niin ohjattujen tuokioiden kuin vapaan leikin avulla. Lasten yksilöllisten tarpeiden huomioiminen on tärkeää lasten kehittymisen tukemisessa. (Päivähoitolaki 2. §.)

Suomessa **varhaiskasvatussuunnitelma** varmistaa varhaiskasvatuksen tehtävien toteutumisen päivähoidon ja esiopetuksen piirissä. Varhaiskasvatussuunnitelma perustuu kansainväliseen lasten oikeuksien sopimukseen, jonka keskeisenä arvona on ihmisarvo. Varhaiskasvatussuunnitelman ohjenuorana ovat

myös yleissopimuksen seuraavat arvot: syrjintäkielto, lapsen etu, oikeus elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen sekä lapsen sanavapauden ja mielipiteiden huomioonottaminen. (Yleissopimus lasten oikeuksista 1991/ 60.)

Varhaiskasvatussuunnitelma sisältää lapsen kasvuun ja kehittymiseen tarvittavan kattavan tuen. Siinä otetaan huomioon turvalliset ihmissuhteet, terveellinen ympäristö, monipuolisen ja turvallisen leikin puitteet, kuulluksi tulemisen, kulttuurin, äidinkielen ja uskonnollisen vakaumuksen vapaus ja tukeminen sekä erityistarpeiden tuki. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 12.)

3.1 Kasvatuskumppanuus

Kun varhaiskasvatuksen näkökulmat ovat muuttuneet yhteiskunnassamme, myös vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkitys on muuttunut. Kehitys on tapahtunut yhteistyön kentällä ja vanhempien tukemisen alueella. Vanhempman passiivisen osallistujan rooli on muuttunut vanhempien ja kasvattajien tasavertaiseen kasvatuskumppanuuteen. (Karila 2006, 91 - 93.)

Kotikasvatuksen ja ammattikasvattajien kumppanuus korostuu tarkoittaen tasa-vertaista, vastuullista, lapsen kasvua ja oppimista tukevaa yhteistyötä. Vanhempien osaaminen ja oman lapsen tuntemus antavat vanhemmille ensisijaisen vastuun kasvattamisesta. Vanhempien tietoisuus yhdistettynä varhaiskasvatuksen ammattiosaamiseen antaa kasvatuskumppanuuden perustan, perustuen molemminpuoliseen kunnioitukseen ja lapsen kasvatuksen yhteisiin tavoitteisiin. (Karila 2006, 91 - 93.)

Kasvatuskumppanuus perustuu molemminpuoliseen sitoutumiseen lapsen kasvun ja kehityksen edistämiseksi. Lapsen hyvinvointi ja lapsen tarpeet ohjaavat kasvatuskumppanuutta, johon tarvitaan aikuisten yhteistyötä ja kasvatustuun jakamista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.) Yhteinen tavoite lapsen kehityksen, kasvun ja oppimisen liittyen vaatii vanhemmilta avoimuutta, luottamusta, kunnioitusta ja dialogia. Kasvattajilla on tehtävänä näiden periaatteiden toteutumisen mahdollistaminen. Kasvattajan tehtävänä on

kodin kasvatustietojen hyväksyminen sekä kotikasvatuksen periaatteiden tukeminen. Lapsen kotikasvatukseen tutustuminen vaatii vanhempien ja kasvatustajien avointa vuorovaikutusta. Luottamus ja perheen tuntemus antaa mahdollisuuden kasvattajalle osallistamaan vanhemmuuden tukemiseen. (Koivunen 2009, 151 - 154.)

3.2 Päiväkodin arki

Varhaiskasvatussuunnitelma antaa päivähoiton työntekijöille vakaan pohjan lasten kanssa tehtävään työhön. Päivähoiton arki on täynnä muuttuvia ja spontaanisuutta vaativia tilanteita, joihin tarvitaan henkilökunnan vahvaa ammattitaitoa. Perheen kanssa tehtävään yhteistyöhön perustuva lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen ja päivän mittaan toteutettavien hoidon, opetuksen ja kasvatuksen tehtävien kesken on löydettävä rauhallinen tasapaino. (Koivunen 2009, 11 - 12).

Päivähoiton tehtävät jakautuvat erilailla eri-ikäisten lasten kanssa. Pienemmät lapset tarvitsevat enemmän hoivaa ja vuorovaikutusta hoitajansa kanssa, niistä tilanteista lapsi oppii ja niillä turvataan hänen yleinen hyvinvointinsa. Hyvä hoito takaa tasapainoisen ja oppimishaluisen lapsen, joka on tyytyväinen ja on hyvässä vuorovaikutuksessa muiden lasten ja aikuisten kanssa. Hänen minäkäsityksensä pystyy kehittymään myönteisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 16.)

Arjen sujuvuus on pitkälti kiinni lasten tasapainoisuudesta. Väsynyt, jostain syystä turvaton, pettynyt ja huomionkipeä lapsi ei pysty keskittymään päivän touhuihin ja leikkeihin. Kasvattajan empaattisuus tukee lasta vaikeissakin tunne-elämän kuohuissa. Kuulluksi tulemisella sekä tuetuilla onnistumisen kokemuksilla kasvattaja voi vaikuttaa lapseen myönteisesti. (Koivunen 2009, 33, 38- 39.)

Taidekasvatus mahdollistaa lasten monipuolisen hoitopäivän toteutumisen. Taiteiden kautta lasten tunteiden, mielialojen ja sanomattomien ajatusten ilmaisu onnistuvat myös päivähoitossa erittäin hyvin, ammattitaitoisten ja innostavi-

en kasvattajien avulla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet antavat oikean suunnan taiteellisten kokemusten mahdollistamiseen varhaiskasvatuksessa. Lapsen taiteelliset kokemukset musiikin, kuvataiteen, draaman sekä kädentaitojen ja kirjallisuuden kautta rakentuvat esteettisiksi ja kulttuureja arvostaviksi. Kasvattajan ja varhaiskasvatuksen ympäristön pitäisi mahdollistaa lasten taiteellisia kokemuksia ja ilmaisuja monipuolisesti eri taidealueilla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 23 - 24.)

Varhaiskasvatuksen työntekijöiltä puuttuu käytännön välineitä. Teoreettiset suunnitelmat antavat hyvän osviitan taiteiden, esimerkiksi musiikin käyttöön, mutta käytännön toteutus ei aina onnistu toivotulla tavalla. (Helenius & Korhonen 2008, 172 - 173.) Kasvattajien koulutuksissa olisi tarpeen lisätä taideaineiden opetusta ja innostusta, jotta teoreettiset suunnitelmat saatettaisi toimimaan.

3.2.1 Musiikkikasvatuksen pulmat

Metropolia ammattikorkeakoulun opiskelijat Heidi Chydenius ja Anette Hänninen (2009) toteavat opinnäytetyössään, että päivähoiton henkilökunnan musiikilliset valmiudet ja osaaminen eivät ole riittäviä päiväkodeissa toteutettavaan musiikkikasvatukseen (Chydenius & Hänninen 2009, 27 - 29). Kasvattajien innostus ja kiinnostus musiikkikasvatukseen on vähäistä, lähinnä osaamattomuudesta ja uskalluksen puutteesta johtuen. Tietenkin jonkinlainen osaaminen on tärkeää, mutta arjen kasvatustyössä into ja luovuus ovat myös tärkeitä työvälineitä.

Musiikin ja laulamisen intoa ja taitoja olisi rakennettava lapsuudesta lähtien, totesi Kodály. Hän korostaa päiväkodissa tapahtuvan musiikkikasvatuksen merkitystä, niin että lapsi oppii leikin kautta, luonnollisella tavalla. (Helenius & Korhonen 2008, 173.) Kasvattaja, joka on saanut musiikillisiä kokemuksia varhaislapsuudessaan, on saanut korvaamattomia perusteita myöhempien polvien musiikilliseen kasvatukseen ilman erityistä muusikon koulutusta.

4 KODÁLYN PERINTÖ

Musiikki kuuluu kaikille, on kuuluisa Kodály'n lause. Hänen työnsä tavoitteena oli tuoda musiikki jokaisen ihmisen lähelle, saada musiikillisia kokemuksia ja niiden kautta saada rohkeutta omien edellytyksien mukaan ilmaisemaan itseään musiikin kautta. (Suomen Kodaly-seura.) Kodály'n ajatukset ovat mullistavia. Esimerkiksi hän puhuu musiikista kuin ihmistä muokkaavasta voimasta. Musiikki vaikuttaa ihmisen koko persoonallisuuteen, niin älylliseen kehitykseen kuin tunteiden elämän, ajattelun, ongelmaratkaisun, muistin, mielikuvituksen ja luovan ajattelun kasvuun sekä motoristen taitojen kehittymiseen. Kodály'n yksi tärkeimmistä ajatuksista on kehoitus laulamiseen. Hänen mukaan ihmisen lauluääni on musiikin kaunein ja luonnollisin ilmaisu tapa. (Forrai 2007, 11 - 14.)

Urbánné Varga Katalin kirjoittaa artikkelissaan Kodály'n ajatuksista laulamisen mullistavasta merkityksestä ja ihmistä muokkaavasta voimasta. Kodály'n ajatukset laulamisesta ja varsinkin kansanlaulujen laulamisesta perustuvat hänen elämäntyöhönsä. Kodály jalkautui kyliin ja taajamiin keräämään ja kuulemaan lauluja suoraan niiden parhailta osajilta. Nämä ihmiset, vanhat ja nuoret ovat jakaneet perintöään suullisena perimätietona sukupolvesta toiseen. Kodály'a kosketti näiden tavallisten ihmisten laulaminen ja kaikki nämä tunteet, joita he laulujen kautta pystyivät ilmaisemaan. Laulut, joita hän kansan huulilta keräsi, ovat syntyneet kaikki kokemuksesta. Oli tunnekokemus ilo tai suru, kaikki tunteet ovat läsnä meidän jokaisen elämässä.

Tunteiden ilmaisu laulamalla on vanha perinne, jonka monet unohtavat nykyisin. Tunteiden ilmaisu taiteiden, esimerkiksi musiikin ja varsinkin oman äänen kautta on terapeuttinen kokemus. Laulaminen voi vapauttaa ja antaa mahdollisuutta tunnistaa tukahdutetutkin tunteemme. Laulussa voi nauraa, voi itkeä, voi hauskuuttaakin. (Urbánné.)

Tiedätkö miksi Jumala antoi ihmisille laulamisen? Ettemme istuisi aina suruissamme, joskus saisimme olla iloisiakin. Saisimme laullessamme nauraakin. Kaikki tarvitsevat vähän iloa ja ystävällisyyttä, surua riittää muutenkin. Eikö niin?(vanha täti Moldovasta)

Musiikin ja laulamisen oppimisessa tunteiden ilmaisemiseen johtava tie katkeaa usein musiikinopetuksen kankeuksiin ja suorituspainotteisuuden pyörteisiin. Laulaminen pitäisi kuulua lapsuudesta alkaen kokemuskeskeiseen luonnolliseen ja vapaaseen tunneilmaisuun. Lapselle yksikin positiivinen kokemus saattaa riittää aikaansaamaan laulamisesta pysyvä ilmaisuväline elämäänsä. (Urbánné.)

Lapsen musiikillinen kasvatus on aloitettava jo ennen syntymää. Ei saa unohtaa vanhempien vastuuta ja velvollisuutta lasten musiikkikasvatuksessa ja kiinnostuksen herättämisessä. Laulamisen ja musiikin voima ei yksinomaan riitä itsessään. Musiikin taian toteutumiseen tarvitaan niin vanhempien kuin kasvattajienkin innostavaa työtä. Kodály kehottaa käyttämään lasten musiikkikasvatuksessa jokaisen kansan omaa kansanperinnettä, jossa melodiat ja kieli luovat yhtenäisyyden. Perinnelaulut ja lorut ovat luonnollisin perusta kielen, rytmin sekä laulamisen opettelemiseen. (Forrai 2007, 11.)

5 MUSIIKIN VAIKUTUS LAPSEN KEHITYKSEEN

Lapsen kehitykseen vaikuttavat elämän monet tekijät. Kasvun eri osa-alueilla ”kaikki vaikuttaa kaikkeen”. (Ojanen, Ritmala, Sivén, Vihunen, Vilén 2011, 64 - 65.) Näin ollen musiikin monialaiset merkitykset ovat tärkeitä lapsen kehitykselle. Musiikin kautta mahdollistuvat lapsen tunne-elämän kasvu ja tunteiden käsittelykyvyn kehitys. Musiikki vaikuttaa lapsen sosiaalisen vuorovaikutuksen kehittymiseen, kognitiivisen kehityksen edistymiseen, motoristen taitojen kehittymiseen sekä musiikista saadun ilon ja positiivisten kokemusten kautta itseluottamuksen kasvuun. (Hongisto- Åberg, Lindeberg- Piironen, Mäkinen 1993, 85.)

5.1 Sosiaalinen kehitys ja vuorovaikutus

Lapsen ensimmäinen sosiaalinen yhteys liittyy omaan perheeseen. Perhe on se paikka, johon lapsi kasvaa ja sopeutuu helposti. (Huhtanen 2005, 8.) Vanhempien lempeän puhe- ja lauluäänen kautta ilmaistu turva ja hoiva mahdollistavat sopeutumisen ja kiintymyssuhteen vahvistumisen. Kodály kehottaa aloittamaan lapsen musiikillisen kasvatuksen jo syntymästä lähtien (Forrai 2007, 11). Sikiö reagoi jo kohdussa ääniympäristöönsä. Lapsen syntyessä vanhempien puhe ja laulu sekä äidinkielen kuuleminen muodostavat lapselle musiikkia; rytmiä, tempovaihtelua, dynamiikkaa ja sointivärejä, jotka edistävät lapsen vuorovaikutussellista ja musiikillista kehitystä. (Ruokonen 2000, 74.)

Pienen lapsen kiintymyssuhde vanhempiin syntyy erilaisten aistimuksien kautta. Lapsen ilmaisema hätä tai ilo vaatii vanhemmalta jonkunlaista reagointia. Vanhemman syli ja läheisyys vastauksena lapsen eleisiin antaa lapselle turvallisuuden tunteen ja kasvattaa hänet itsevarmaksi ja uteliaaksi ulkomaailmaa kohtaan. (Mäkelä 2003,29.)

Kodály'n ajatuksena musiikkikasvatuksen aloittamisesta on ihmisen ulottuvilla oleva oma lauluääni (Forrai 2007, 11). Äidin tai isän rauhoittava ääni myös laulujen muodossa voi antaa lapselle turvallisen olon ja luoda erityisen vuorovaiku-

tuksen mahdollisuuden. Laulamisen, leikin ja lorujen kautta syntyvä katsekontakti ja yhteinen hetki mahdollistavat lapsen ja vanhemman välille ainutlaatuisen yhteyden, mikä ei muodostu millään muulla tavalla. (Dr Nemes 2012, 4.)

Lapsen kasvun myötä sosiaalinen ympäristö muuttuu useasti kodista päivähoitopaikaksi. Muutos tapahtuu joissain tapauksissa jo hyvin pienenä, toisinaan vähän myöhemmin. Lapsen elämässä tapahtuvat muutokset asettavat varhaiskasvatuksen kasvattajille vastuun lapsen sosiaalisen kehityksen edistämisestä. (Huhtanen 2005, 8.)

Lapsen virikkeellisen hoitopäivän toteuttamisessa musiikilla on suuri merkitys. Musiikki pystyy sulautumaan niin hoitopäivien pieniin hetkiin kuin myös rikastuttamaan juhlallisuuksia. (Ruokonen 2000, 73.) Musiikki kuuluu lapsen päivän toimintoihin. Kahdenkeskiset lauluhetket luovat erityislaatuisen vuorovaikutuksen, jolloin lapsi saa yksilöllisen huomion. Yhteisten lauluhetkien kautta voidaan saavuttaa ryhmän jokaisen jäsenen osallisuus. Tämän tyyppiset toiminnot mahdollistavat hyväksytyksi tulemisen ja positiivisten kokemusten saannin, joiden kautta lapsi kasvaa empaattisemmaksi ja toisia hyväksyväksi ihmiseksi. (Hongisto- Åberg, Lindeberg- Piironen & Mäkinen 1993, 18.) Ne tukevat myös sosiaalisen kehityksen perusvaatimuksia, jotka ovat rajojen oppiminen, toisten huomioon ottaminen ja pitkäjänteisyys (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2009, 45).

Musiikin ja laulujen kautta on mahdollista saavuttaa ainutlaatuinen vuorovaikutuksen muoto, jossa lapsi saa musiikin melodiasta, laulun sanoista, laulun sävyistä ja aikuisen eleistä tärkeän informaation. Lapsi saa yksilöllistä huomiota, mikä luo luottamuksellisen suhteen aikuiseen. Päivähoidon olisi hyvä luoda vanhempien kanssa yhteinen lauluaineisto, jotta kasvatushenkilökunta pystyisi tukemaan lapsia päivän eri tilanteissa kotia ja vanhempia muistuttavien laulujen kautta. (Ruokonen 2000, 82.)

5.2 Fyysinen kehitys, motoriikka

Lapsen fyysinen ja motorinen kehitys ovat toisia tukevia kehitysalueita. Fyysinen kehitys alkaa huimaa vauhtia syntymästä ja etenee refleksien kautta opittujen ja tahdonalaisten liikkeiden harjoitteluun. Ensimmäisen ikävuoden aikana karkeamotoriset taidot kehittyvät hyvin nopeasti. Seuraavina vuosina leikki-ikäinen lapsi oppii yhä paremmin hallitsemaan liikkeitään. Karkeamotoriikan perusliikkeet ja hienomotoriikan osaamisalueet ovat vuosi vuodelta taitavampia. Motorisen kehityksen edistymiseen vaikuttaa suuresti ympäristön virikkeellisyys, motivaatio ja vuorovaikutus. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 79 - 85.)

Fyysiseen ja motoriseen kehitykseen liittyy rytmi, joka ympäröi elämäämme. Rytmi jäsentää vuoden kulkua, päivää, ihmisen elämää ja myös ihmisen kasvua ja kehitystä. Rytmi kuuluu myös musiikin peruselementteihin. Juuri tämä yhteys antaa musiikille ja laululle tärkeän paikan lapsen kehityksessä ja taitojen oppimisessa. Musiikki ja rytmi mahdollistavat lapsen elämyksellisen ja virikkeellisen hoitopäivän. Loruissa, runoissa ja lastenlauluissa opetellaan taputusten, koputtamisten, tömistysten ja erilaisten liikuntamuotojen kautta perussykettä. Musiikkiliikunnan kautta harjoitellaan musiikin rytmin sekä tempon mukaan liikkumista. (Hongisto- Åberg, Lindeberg- Piironen & Mäkinen 1993, 24 - 25.)

Jokainen lapsi oppii ja kehittyy omaan tahtiin. Kasvattajien on hyvä suunnitella lauluhetkien ohjelma huomioiden lasten yksilöllinen kasvu. Pienet lapset aloittavat omia spontaaneja rytmiharjoittelujaan palikoiden kopsuttelemisella. Aikuinen pystyy kehittämään tätä spontaania rytmittelyä lapsen kanssa yhdessä laulaen ja käsi kädessä taputtaen. Lapselta ei voi vaatia kuitenkaan liikaa, koska musiikallisuus ja motorinen kehitys tapahtuvat yksilöllisesti. (Hongisto- Åberg ym. 1993, 28, 38.)

5.3 Tunne-elämän kehitys

Tunteet ovat läsnä elämässä syntymästä lähtien. Tunteiden kehityksessä on suuri merkitys varhaisilla vuorovaikutuksilla. Vanhemman reagointi pienen lap-

sen tunteisiin sekä tunteiden nimeäminen opettaa myös lasta vähitellen tunnistamaan omia tuntemuksiaan ja omaa itseään. Perustunteita ovat suru, ilo, suuttumus, kiinnostus, inho ja pelko. Toisten ymmärtäminen ja ymmärretyksi tuleminen vaativat emotionaalisia reaktioita eli tunteita. Lapsen tunteihin vastaaminen ja mahdollisuus tunteiden vapaaseen ilmaisuun edesauttavat hyvän itsetunnon ja tunteiden tunnistamisen eli empatian kehittymistä. Tunteista puhuminen, tunteiden käsitteleminen ja lasten keskinäinen vuorovaikutus kodin rinnalla myös päivähoitossa opettavat lapsia ottamaan toiset huomioon ja kehittävät tunteiden säätelytaitoja. Tunteiden säätely on onnistuneen sosiaalisen elämän edellytys. (Nurmiranta, ym. 2009, 53 – 57.)

Lapsen uteliaisuudesta johtuen lapsi havainnoi, tuntee, kokee ja luo itse. Näihin uteliaisuuden tarpeisiin voimme vastata tarjoamalla lapselle esteettistä ja virikkeellistä toimintaa. (Nurmiranta ym. 2009, 53 - 57.) Tähän vastaa myös musiikki. Musiikin kautta lapsi saa kokea melodian, rytmin sekä esimerkiksi ilon ja jännityksen tuntemukset. Musiikin kautta on mahdollista käsitellä myös tunteita ja tunteisiin liittyviä tilanteita. Taide antaa myös mahdollisuuden tunteiden purkamiseen ja tunteisiin eläytymiseen sekä itseilmaisuun. Esimerkiksi eläytymällä laulussa nukuun suruun saa lapsikin käsitellyksi oman surullisuutensa. Lapsen mielikuvitus voi tuntua hänestä todelliselta, mikä mahdollistaa oikean eläytymisen tunteihin. (Hongisto- Åberg, ym. 1993, 45 - 49.) Musiikin erityiset vaikutukset ihmisten tunteisiin ovat meidän kaikkien ulottuvilla. Musiikin avulla voimme ilmaista itseämme, lievittää stressiä, herkistää mieltä, kiihdyttää tai purkaa vahvoja tunteita. Musiikilla on terapeuttinen vaikutus ihmisiin. (Ahonen 2000, 62 – 63.)

5.4 Kielellinen kehitys, oppiminen ja muisti

Lapsen kasvun tärkeä osa on kognitiivisten toimintojen kehitys. Kognitioihin eli tiedonkäsitteilyyn liittyviin toimintoihin kuuluu muun muassa kieli, muistaminen, ajattelu ja oppiminen. Lapsi oppii jäljittelemällä, tutkimalla, etsimällä ja havainnoimalla aktiivisesti virikkeellistä ympäristöään. Lapsen oppimisen perustana on vanhemman ja lapsen sekä lapsen elämässä läsnä olevien aikuisten ja lapsen

keskinäinen vuorovaikutus. Ensimmäiset ikävuodet ovat aivojen kehityksessä kognitiivisen kehityksen kannalta myöhemminkin ratkaisevia. (Nurmiranta ym. 2009, 33 - 34.) Musiikin ja musiikkiharrastuksen vaikutuksia oppimiseen on tutkittu maailmanlaajuisesti niin aivotutkimusten kuin monien muiden tutkimuksien kautta. Tutkimuksien mukaan musiikin kuunteleminen aktivoi aivojen useita alueita. Näiden tutkimuksien kautta havaittiin musiikin vaikuttavan myös tehtävistä suoriutumisen, tarkkavaisuuden ja järjestelmällisyyden kehittymiseen positiivisella tavalla. (Huotilainen 2011, 40 – 47.)

Jean Piaget'n teorian mukaan lapsen ajattelun kehitys tapahtuu vaiheittain skeemojen eli jäsentyneiden toimintamallien mukaan, lapsen ympäristön ja vuorovaikutussuhteista saatujen kokemusten perusteella. Piaget' painotti, että nämä jäsentyneet kokemukset muuttuvat koko ajan. Uusi kokemus ja tieto sulautuu vanhaan, ja näin lapselle syntyy jatkuvasti uutta tietoa asioista. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 87.)

Kielen kehitys on merkittävää sosiaalisen vuorovaikutuksen onnistumisen kannalta. Kieli on myös tärkeää oppimisen sekä uusien tietojen ja havaintojen jäsentämisessä. (Nurmiranta ym. 2009, 37.) Kielen kehitys alkaa jo ennen syntymää äidin ja läheisten, äidinkielen melodiaa ja rytmiä kuuntelemalla. Ensimmäisen vuoden aikana kiinnostus puhumiseen ja kielen jäljittelemiseen kehittyy vanhempien puhuessa rauhallisesti ja eleillä ilmaistulla puheella. Katsekontakti ja positiivinen vuorovaikutus edesauttavat kiinnostusta kuuntelemaan sekä myöhemmin ymmärtämään ja lopulta tuottamaan puhetta. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 89 – 91.)

Kielenkehitys liittyy tiiviisti melodisuuteen ja rytmiin eli musiikin peruselementteihin. Laulut ja lorut vauvaiästä lähtien tukevat niin lapsen ja vanhemman vuorovaikutusta kuin myös lapsen kielen kehitystä. Laulamisen ja lorujen kautta vanhemman ääni, katsekontakti, kosketus ja yhdessä koettu hetki vahvistavat lapsen turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta sekä kielen kehityksen edellytysten kehittymistä. (Huotilainen 2011, 42 - 43.)

Haastattelin Riihimäellä toimivaa puheterapeuttia musiikin vaikutuksesta lapsen kielelliseen kehitykseen. Hän on vahvasti vakuuttunut siitä, että musiikki edistää monella tavalla lapsen puheen ja kielen kehitystä. Esimerkiksi kielenkehityksessä viivästynyt lapsi hyötyy erinomaisesti lorujen ja laulujen opettelemisesta. Puheterapeutti painottaa kuvien, kosketuksen ja esimerkiksi yhdessä taputtamisen sekä katsekontaktin käyttämistä laulujen ja lorujen opettelemisessa. Lapsen puhe opitun laulun tai lorun avulla automatisoituu ja lapsi vapautuu puheentuotamisen paineesta. Tämä antaa hänelle onnistumisen tunnetta ja motivoi häntä oppimaan uusia lauluja ja loruja. Niiden kautta lapsi oppii käyttämään kieltä ja puhetta arjessakin. (Kukka- Maaria Blomberg, henkilökohtainen tiedoksianto i.a. 14.8.2013)

5.5 Musiikkitulva

Musiikin tulva ympäröi meitä joka päivä. Radio, televisio ja muut median eri alueet tulvivat musiikkia mutta valitettavasti se ei ole aina kovin korkealaatuista. Yksinkertaisiin rytmeihin ja melodioihin, teollistettuihin idoleihin ja ihanteisiin pakotetut nuoret unohtavat musiikillisia perinteitään. Ihmiset ovat usein toisten vietävissä musiikkimaun suhteen. Yle-uutiset otsikoi asian seuraavasti: ”*Maijan karitsa vaihtui Frontside Ollieen.*” Tämän uutisen mukaan lapset seuraavat mielellään vanhempien ikätovereiden musiikkivalintoja, samaistuvat helposti ihanteisiin ja tuntevat yhteenkuuluvuutta heihin (Töykkälä i.a. 2.1.2014). Lapsuus ja lapsuuden perinteinen kuva saattaa kadota ihanteiden alle. Lasten elämässä läsnä olevien aikuisten kriittisyys olisi tärkeää, jotta pieni lapsi välttyisi halvan ja yksinkertaisiin keinoihin turvautuvan musiikkiteollisuuden ansoilta.

Musiikki voi vaikuttaa monella tavalla. Musiikilla on terapeuttisia vaikutuksia, mutta myös kiihottavia ja ongelmakäyttäytymiseen johtavia vaikutuksia. Tutkimukset viittaavat enimmäkseen siihen, että tietyt musiikkilajit eivät ole itsessään ongelmakäyttäytymiseen kannustavia, vaan ongelmalliset yksilöt hakeutuvat sen tyyppisen musiikin kuuntelijaksi. Valitettavasti on nuoria, jotka joskus samaistuen kappaleen sanoihin ajautuvat itsetuhoiseen käyttäytymiseen. (Salokoski & Mustonen 2007, 81.) Nuoret ovat kielitaitoisia ja ymmärtävät joskus lii-

ankin hyvin musiikkikappaleiden sanoja. Pienet lapsetkaan eivät ole tyhmiä, vaan oppivat matkimalla. Juuri tästä syystä on hyvä katsoa, mitä lapselle näyttää ja millaista musiikkia hänelle tarjoaa. Aikuisen musiikki ei aina sovi lapsen kuunneltavaksi.

Soili Perkiö, kuuluisa lastenlaulujen säveltäjä-pedagogi on myös huolissaan musiikkiteollisuuden vaikutuksista nykypäivän lapsiin. Musiikkia tulee useasti kaupassa, autossa ja kotonakin monesta eri suunnasta. Lapsen uupumus ja rauhattomuus vaan kasvaa jumputusta täynnä olevassa maailmassa. Nopea-tempoinen ja kovaääninen mediaympäristö saa lapsen levottomaksi. Perkiö korostaa lapsen rauhoittumisen mahdollisuutta rauhallisen, lapselle sopivan musiikin avulla. Musiikkivalintaa on hyvä miettiä tarkasti, koska turvallinen arjen musiikkiympäristö luo lapsen musiikillisen äidinkielen. Meidän vanhempien tehtävänä on antaa lapselle mahdollisuus saada musiikista turvaa ja rauhaa valikoimalla lapselle turvallisia ja laadukkaita musiikkielämyksiä (Kangasniemi i.a. 2.1. 2014).

6 OPAS

Laulamisen innostava voima - välineitä päivähoidon arjen avuksi, 3 - 5 - vuotiaiden kasvattajille tarkoitettu opasvihkonen on suunniteltu kesän 2013 aikana. Tutkimusluvan on myöntänyt Riihimäen kaupungin kasvatus- ja opetus-toimen johtaja elokuussa 2013. Toteutus tapahtui Riihimäen kaupungin varhaiskasvatuksen yhdessä toimipisteessä sekä yhdessä yksityisenä päiväkotina toimivassa päiväkodissa lokakuun 2013 aikana.

Olen suunnitellut vihkoseen varhaiskasvatuksen henkilökunnalle vinkkejä, jotka voisivat antaa ideoita ja inspiraatiota laulamisen käyttöön hoitopäivien aikana niin spontaanisti kuin suunniteltunakin. Oppaasta löytyy teoriaa liittyen musiikin merkityksestä lapsen kehitykseen, musiikkikasvatuksen perusasioita sekä neljän viikon aikana toteutettava laulutuokioiden aineisto. Lopuksi löytyy loru- ja lauluideoita päivän muihin tilanteisiin.

Tavoitteena oli saada myös lasten vanhempia osalliseksi. Yksityisen päiväkodin vanhempia olen tiedottanut oppaani kokeilusta lokakuun aikana. Vanhemmille osoitetussa kirjeessäni olen rohkaissut heitä laulamaan lapsen kanssa ja opettelemaan hoidossa opittuja lauluja.

Lapsen on tärkeä saada huomiota. Vanhemman kiinnostus lapsen osaamisesta ja osallistuminen uusiin opittuihin asioihin ovat lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen tärkeitä rakennuspalikoita. Yhdessä vietettyjä hetkiä eivät korvaa mitkään muut asiat. Loru- ja laulujen yhteydessä taputtamisesta ja leikkimisestä syntyy erityinen vuorovaikutus aikuisen ja lapsen välillä. Katsekontakti ja kosketus sekä yksilöllinen huomio ovat lapselle erittäin tärkeitä elämän eväitä. Tämä tapa huomioida lasta on erittäin hauska ja mieleenpainuva. Vanhempien huomiota saava lapsi kasvaa vahvaksi ja tasapainoiseksi, sillä hän tietää että hänet hyväksytään ja huomioidaan.

6.1 Suunnittelu

Olen saanut idean oppaasta varhaiskasvatuksessa vietettyjen työvuosien aikana. Kokemuksieni mukaan varhaiskasvatuksen työntekijöillä on alhainen motivaatio laulamiseen. En tiedä johtuuko tämä kouluvuosien huonoista laulukokemuksista tai musiikkikasvatuksen kankeudesta. Kuitenkin näen onnekkaana sen työyhteisön, josta löytyy laulamiseen innostunut ja laulamiseen innostava henkilöstö.

Suunnitelmassani olen pyrkinyt rohkaisemaan varhaiskasvatuksen henkilökuntaa laulamisen jokapäiväiseen käyttöön. Oppaassani tarjosin laulujen ja lorujen kautta myös uusia ideoita päiväkodin arkeen sekä suunnitelmallisiin musiikki-tuokioihin.

Suunnittelussa olen huomionnut varhaiskasvattajien valmiuksia ja pyrkinyt koamaan helpon ja helposti luettavan, ymmärrettävän sekä toteutettavan aineiston. Ideani oli lasten kanssa tapahtuvan laulamisen helppous ja spontaanisuus. Tämän toteuttamiseen ei tarvita muuta kuin avointa mieltä, ennakkoluulottomutta ja tilannetajua sekä oman persoonan ja oman lauluäänen käyttöä. Nämä löytyvät kaikilta omasta takaa juuri sopivasti.

Opas on osoitettu varhaiskasvatuksen työntekijöille, ja se sisältää musiikkiin ja laulamiseen liittyvää informaatiota. Pidän kuitenkin tärkeänä laulamisen sosiaalisia ulottuvuuksia. Oppaani saatekirjeessä mainitsin mahdollisuuden laulamisen kautta tapahtuvan lapsen ja kasvattajan sekä lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen rakentamiseen. Tämä mahdollistaa myös vanhempien osallisuuden edistämistä.

Ideoin tämän mahdollisuuden toteutuksen asettamalla päiväkodin seinälle näkyville kuukauden aikana laulettavana olevat laulut ja lorut. Mainitsin myös vanhemmille mahdollisuudesta pyytää laulujen sanat ja nuotit kotiin vietäväksi.

6.2 Toteutus

Laulamisen innostava voima, välineitä päivähoidon arjen avuksi -oppaan toiminnallisten musiikkituokioiden toteutus tapahtui 2013 lokakuun aikana. Oppaan annoin testattavaksi Riihimäen kaupungin varhaiskasvatuksen yhteentoimipisteeseen sekä yhteen Riihimäellä toiminnassa olevaan yksityiseen päiväkotiin. Oppaan olin antanut etukäteen saatekirjeen kanssa päiväkoteihin tutustumista varten.

Kaupungin päiväkodissa pidin esittelylaulutuokion, johon osallistui useampi ryhmä. Lauloimme ja leikimme oppaasta löytyviä syksyyn liittyviä lauluja. Lapset olivat hyvin innostuneesti mukana kaikissa leikeissä ja lauluissa. Myös kasvattajat saivat uusia ideoita työhönsä. Tämän jälkeen kaupungin päiväkodin henkilökunnan kuusi kasvattajaa otti oppaan kokeiltavaksi. Yksityisen päiväkodin kasvattajat tutustuivat vihkoseen ja osallistuivat oppaan kokeiluun lokakuun aikana.

Ideani vanhempien osallistamisesta toteutin kirjoittamalla tiedotteen, jossa kerroin oppaastani, musiikin ja yhdessä laulamisen merkityksestä lapsen elämässä sekä vuorovaikutuksen edistämisen mahdollisuudesta yhdessä laulamisen kautta. Laulujen ja lorujen sanoja asetin päiväkodin seinälle. Halukkaat saivat myös nuotit kotiin vietäväksi.

Palautteita keräsin marraskuun aikana. Avoimia kysymyksiä sisältävien palautteiden avulla keräsin kokemuksia niin kasvattajilta kuin vanhemmiltakin.

7 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Laadullisen tutkimuksen ja kehittämiseen pyrkivän opinnäytetyön tärkeä rakennusosa on tutkijan tekemisen ja kirjoittamisen vuorovaikutus työn koko aikana. Havainnoinnin, arvioinnin sekä näiden avulla etenevä työn kehittäminen tapahtuu myös teorian sekä uusien rakennusosien löytämisen kautta. (Aaltola, Valli 2001,74 - 76.)

Arviointi osiossa käsittelen omia kokemuksiani opinnäytetyöstä sekä Laulamisen innostava voima -oppaan tavoitteiden toteutumista. Kehittämistyö vaatii uusien rakennusosien löytämisen. Tästä syystä pääpaino arvioinnissa kallistuu opasta kokeilevien kasvattajien ja vanhempien mielipiteisiin, vaikka omat kokemukset ja havainnot olivat läsnä koko opinnäytetyön prosessin ajan ja olivat hyvin opettavaisia ja arvokkaita. Ulkopuolisten näkemykset ovat erittäin kasvatavia ja edistäviä.

Laulamisen innostava voima -oppaan kokeilun kohderyhmänä olivat kahden päiväkodin kasvattajat. Osalliseksi pääsivät myös toisen päiväkodin lasten vanhemmat. Kohderyhmiin kuuluvia henkilöitä yhdistää sama päämäärä, nimittäin lapsen kasvun edistäminen. Tämä yhdistävä tekijä on antanut kohderyhmille kiinnostuksen ja merkityksen Laulamisen innostava voima -oppaan kokeiluun. Useamman henkilön mielipiteet luovat mahdollisuuden saada objektiivinen kuva arviointiin ja työn kehittämiseen (Airaksinen & Vilkkä 2003, 157).

Keräsin palautteita kahden erilaisen palautekyselyn avulla, yksi osoitettuna varhaiskasvatuksen työntekijöille (liite 2) sekä toinen yksityisenä toimivan päiväkodin lasten vanhemmille (liite 4). Palautekyselyn olen toteuttanut avoimina kysymyksinä. Päädyin tällä tavalla asetettuihin kysymyksiin, koska näin on mahdollista saada laajempia vastauksia. Avoimien kysymysten avulla voin saada kehittämistyölleni myös uusia näkökulmia. Halusin saada vastaajilta heidän omia kokemuksiaan sekä mielipiteitään pintaa syvemmältä.

Lokakuun 2013 lopulla aloitin palautekyselyiden kirjoittamisen. Palautekyselyn kysymyksiä toteutin kontrolloidun kyselyn tapaan, informoiduilla kyselyillä. Kontrolloidun kyselyn lomakkeita olen jakanut henkilökohtaisesti varhaiskasvatuksen työntekijöille sekä lasten vanhemmille. Oppaani saatekirjeissä (liitteet 1 ja 3) kerroin oppaan tavoitteista sekä mainitsin tulevan palautekyselyn johon pyysin kohderyhmääni ystävällisesti vastaamaan. Lopuksi keräsin palautekyselyitä henkilökohtaisesti. (Hirsijärvi, Remes, Saajavaara 2009, 196 - 197.)

7.1 Oppaan arviointi varhaiskasvatuksen työntekijöiden palautteiden perusteella

Oppaani tavoitteena oli luoda tiivis, helposti ymmärrettävä ja helposti toteutettavissa oleva sekä ideoita antava työvälinen varhaiskasvattajille tulevaisuutta ja spontaania laulamista ajatellen.

Palautekyselyn sisältämien kysymysten avulla pyrin saamaan kehittäviä vastauksia opinnäytetyöni sekä varhaiskasvatuksen työn kehittämistä ajatellen. Varhaiskasvatuksen alalla työskenteleville osoitetut kysymykset jaoin kolmeen osaan. Näiden kysymysten avulla mittasin oppaan toimivuuden:

- Laulamiseen rohkenemisen edistyminen varhaiskasvattajien keskuudessa
- Lasten kanssa tapahtuvan vuorovaikutuksen edistyminen musiikin avulla
- Oppaan vaikutuksen mahdollinen jatkumo tulevaisuudessa

Laulamisen innostava voima -opasvihkosen jaoin kahteen riihimäkeläiseen päiväkotiin. Toisessa päiväkodissa pidin henkilökohtaisesti oppaaseen pohjautuvaa esittelylaulutukion, toisessa päiväkodissa en pitänyt. Palautekyselyiden vastauksista ilmeni perehdytyksen tarpeellisuus eli laulujen opettamisen ja vaikeampien asioiden selkeyttämisen tarve:

Olisin kaivannut yhteisen perehdytysajan oppaaseen, jolloin siihen olisi tutustunut paremmin.

Musiikkituokiot ovat helposti toteutettavissa, kuitenkin tähän olisin kaivannut yhteisen ”opetustuokion” laulujen opetteluun.

Toisessa päiväkodissa jokapäiväinen läsnäoloni mahdollisti laulujen pikaista opettamista sitä tarvitseville. Havaintojeni mukaan oli positiivista kun apu oli lähellä, koska laulamiseen tottumattomat kasvattajat kaipasivat useita toistoja oppiakseen lauluja, mikä on ymmärrettävä asia. Laulamista aristavat työntekijät tukeutuivat myös cd:ltä tulevaan musiikkiin. Tämän tapainen musiikkituokion edistäminen auttaa kasvattajaa, mutta koneelta tulleen musiikin varjoon häviää oppaani tarkoitus oman lauluäänen käytöstä.

Jokaiseen lauluun tausta cd! Nuoteista en ymmärrä mitään.

Oppaan tarpeellisuus ja rohkaisu spontaanin laulamiseen sai iloisen ja intoa täynnä olevan palautteen. Havaintojeni mukaan kasvattajat käyttivät laulamista päivän eri tilanteissa useammin kokeilukuukauden aikana kuin aikaisemmin. Tämä hyväksi koettu käytäntö jäi kasvattajien mieleen, ja laulaminen kuuluu yhä useammin esimerkiksi eteis- ja pukemistilanteisiin.

...alkutervehdys oppaan tekijältä juuri niin innostava ja kannustava kuin se kuuluu ollakin; ” laula kun surettaa, laula kun on levotonta, laula kun on iloa...” ja rohkeasti mukaan!

Mielestäni tässä oppaassa korostetaan kivasti juuri myös spontaanin laulamisen ja loruttelun tärkeyttä, ei vain suunniteltuja lauluhetkiä.

Nyt olemme pyrkineet lisäämään laulamista eteistilanteisiin tai odotustilanteisiin.

Työväliseksi tarkoitetun oppaan suunnittelussa olen kiinnittänyt erityisen paljon huomiota tiiviin ja helposti omaksuttavan paketin kokoamiseen. Musiikin opetukseen liittyy moni asia, mutta korostin arjen kannalta olennaisia ja toteutettavissa olevia seikkoja.

Varhaiskasvatuksen työntekijöiltä saatujen vastausten mukaan opas on sopivan kokoinen, ei liian laaja. Musiikkikasvatukseen liittyvät teoreettiset tiedot olivat useampien mielestä ymmärrettävissä ja helposti toteutettavissa:

Teoria antaa hyvää pohjaa suunnittelulle.

Musiikkikasvatuksen peruskäsitteet tuotu selkeästi esille.

Teoriatiedot on helposti toteutettavissa, jos osaat poimia ne oikeat.

Useimmat ovat kokeneet hyvin ymmärretyksi kaikki musiikkiteoriaan liittyvät seikat. Kuitenkin jossain vastauksessa ilmeni myös musiikkiteorian elementtien puutteita:

En ole itse ”musikaalista tyyppiä”, joten solfanimet + taa/ ti-ti/ taa-aa olivat vaikeasti ymmärrettäviä.

...monille esimerkiksi laulun a-b-a- muoto ei sano mitään...

Oppaani tavoitteena oli varhaiskasvattajien rohkaisu laulujen ja lorujen käyttöön. Korostin oman äänen ja omien valmiuksien riittävyyttä lasten kanssa laulettaessa. Pyysin kokeilemaan laulamista lasten kanssa erilaisten vuorovaikutustilanteiden yhteydessä omista arkuuksista huolimatta. Vastauksista sain kuvan jokaisen kasvattajan edistymisestä ja rohkaistumisesta, niin kokeneiden kuin arempienkin laulajien kohdalla. Esille nousi myös työkavereiden musikaalisuuden merkitys ja tiimiltä saatu innostamisen ja rohkaisemisen tärkeys:

Meillä lauletaan kerran viikossa säännöllisesti suunnitellusti, lisäksi jokaisessa aamu-, ruoka- ja päiväpiirissä lauletaan ja lorutellaan. Lisäksi laulamme AINA lasten kanssa päiväkodin ulkopuolella liikkuessamme se on hauskaa ja lapset ovat oppineet siihen ja he pyytävät aina.

Kyllä saatan joskus laulaa/ hyräillä jotain, kyllä lapset tykkäävät ja monesti laulaminen/ musiikki rauhoittaa. Pitäisi laulaa vielä enemmän. Tässä oppaassa oli hyviä, tarttuvia lauluja.

Laulan tai hyräilen mieluummin keskellä arkea yhden tai kahden lapsen kesken. Rohkaistuminen on hyvin pitkälti musikaalisen tiimiläiseni ansiota.

Varhaiskasvatuksen työntekijät ovat kaikki samaa mieltä laulamisesta lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen edistäjänä sekä lasten vaikeitakin tilanteita

helpottavana työkaluna. Tässä kohdassa teoria tukee täydellisesti käytäntöä, mitä myös Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen ja Mäkinen (1993, 18) käsittelevät. Musiikin ja laulujen kautta on mahdollista saavuttaa ainutlaatuinen vuorovaikutuksen muoto, jossa lapsi saa musiikin melodiasta, laulun sanoista, laulun sävyistä ja aikuisen eleistä tärkeää informaatiota. Lapsi saa yksilöllistä huomiota, mikä luo luottamuksellisen suhteen aikuiseen.

Jos itse vaikka laulaa hassusti, hymy usein tarttuu lapseenkin.

Laulu saattaa helpottaa esimerkiksi kurjan hanskan tai kengän päälle laittamista.

Keskittymiskyky paranee laulamisen kautta.

Keskittyminen ja leikkisyys korostuvat paremmin, siksi minun tulisi oppia hyödyntämään laulua nimenomaan levottomissa arkitilanteissa.

Lapset ”tarttuvat” lauluun mukaan, rauhoittuvat odottamaan.

Tulevaisuutta ajatellen palautteet kertovat oppaan hyödyllisyydestä ja tarpeellisuudesta. Työntekijät saivat uusia ideoita ja niiden perusteella pystyvät kehittämään omaa työtään. Arimmat laulajat rohkaistuivat entistä enemmän käyttämään lauluja ja loruja päivittäisessä työssä toteuttaen varhaiskasvatuksen kasvatustehtävää, lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioimista ja lapsen kokonaisvaltaisen kasvun tukemista sekä virikkeellistä ja monipuolista toimintaa varhaiskasvatuksessa (Päivähoitolaki 2.§).

Tekee mieli opetella lisääkin vihkosesta, vaikka opin jo uusia lauluja ja otimme niitä ryhmän käyttöön.

Sain innostuksen: Laulupussin lauluja tulisi päivittää.

Rohkaistun ja käytän laulamista viikko viikolta enemmän. Pysin palauttamaan mieleeni aikaisempia tuttuja lauluja ja loruja.

Palautekyselyiden vastauksista sain pääosin positiivista palautetta. Varhaiskasvatuksen henkilökunta oli hyvillään tämän tapaisesta oppaasta. He kokivat oppaan hyvin toimivaksi ja helposti toteuttavaksi sekä uusia ideoita tarjoavaksi. Laulamisen innostava voima -oppaan tarpeellisuudesta ja onnistumisesta kerto-

vat myös työntekijöiden kommentit. Jotkut haluaisivat lisää tämän tapaista aineistoa ja lisää ideoita arjen elävöittämiseen, joku taas on jo markkinoinut oppaan eteenpäin muihin päiväkodeihin.

Olisi kiva saada jokaiseen vuodenaikaan valmis suunnitelma sekä uusia ideoita miten pienillä elementeillä voi lauluhetkiä elävöittää!

Hyvä ja kattava asia. Olen markkinoinut jo eteenpäin ja tästä ollaan kiinnostuneita muissakin päiväkodeissa.

7.2 Vanhempien kokemukset opinnäytetyön projektista

Opinnäytetyöni tärkeä osa on myös kasvatuskumppanuuden eli kodin ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyön kehittäminen. Laulamisen innostava voima -oppaan kautta pyrin tarjoamaan varhaiskasvattajille uuden työvälineen sekä antamaan uuden idean vanhempien osallistamiseen.

Laulamisen innostava voima -oppaan kokeilukuukauden aikana pyysin myös vanhempia yhteistyöhön. Kuukauden ajan halusin saada vanhemmat toimimaan ja kiinnittämään huomiota lapsen päiväkodissa opittuihin asioihin sekä arjessa helposti toteutettaviin yhteisiin kokemuksiin. Rohkaisu laulamiseen voi tuntua pieneltä asialta, kuitenkin lapsen näkökulmasta katsoen vanhemman kiinnostus lapsen osaamisesta sekä yhdessä laulaminen tuovat lapselle onnistumisen ja huomioiduksi tuleminen kokemuksia. Elämä koostuu pienistä asioista, jotka vaikuttavat lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä myös lapsen elämässä läsnä oleviin aikuisiin.

Seinällä oleva laulujen ja lorujen infotaulu mahdollisti vanhempien tietoisuuden päiväkodin toiminnasta, lasten oppimisesta sekä lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen edistymisen yhteisten kokemusten kautta. Tämän tapainen käytäntö mahdollistaa myös vanhempien ja varhaiskasvatuksen kasvattajien välisen kasvatuskumppanuuden kehittymisen. Musiikin vaikutukset ovat myös tässä tapauksessa ihmisiä lähentäviä ja avoimempaa ilmapiiriä kasvattavia. Koivunen (2009, 151- 154) kirjoittaa teoksessaan myös tällaisen vuorovaikutuksen

kehittymisen tärkeydestä. Tämän tapainen toiminta mahdollistaa osallistavan vanhemmuuden tukemisen sekä kasvattajien ja kotikasvatuksen avoimen vuorovaikutuksen syntymistä.

Näitä päämääriä tavoitellessani kirjoitin lasten vanhemmille palautekyselyn, johon liitin vanhemmille osoitetun saatekirjeen (liite 3) missä olen kertonut opin- näytetyöstäni sekä oppaastani.

Palautekysely koostui viidestä kysymyksestä (liite 4). Kyselyitä olen jakanut 21 lapsen vanhemmille, joista 16 kappaletta sain palautettuna. Kysymysten avulla kartoitin vanhempien kokemuksia koskien lapsen kanssa laulamista ennen kokeilukuukautta ja kokeilukuukauden aikana, vuorovaikutuksen edistymistä vanhemman ja lapsen yhdessä laulamisen kautta sekä päiväkodin uutta käytäntöä laulu- ja loruinfoon liittyen.

Vanhempien palautteiden mukaan laulaminen kuuluu perheiden arkeen ainakin jonkun verran viikon aikana. Muutamat vastaukset antoivat kuvan laulamisen puutteesta ehkä johtuen arkuudesta ryhtyä laulamaan.

Kyllä lauletaan päivittäin.

Kyllä. Emme pidä erityisiä lauluhetkiä, vaan laulemme arjessa, kun laulattaa.

Lauletaan melko vähän. En osaa mitään kunnolla...

Oppaani kokeilun aikana pyrin edistämään vanhempien kiinnostusta lapsen op- pimiin asioihin ja perheen yhteiseen laulamiseen. Näiden asioiden kautta on mahdollisuus saada yhteiset hetket perheiden käytännöksi. Vastauksista sain kuvan kuinka laulamiseen rohkaiseminen ehkä jonkin verran tehostetummin kuin yleensä vaikutti positiivisesti lapsen ja vanhemman vuorovaikutussuhteeseen.

Kyllä nyt lauloimme enemmän. Poika on opettanut äidille ja isille uusia lauluja ja loruja.

”Uusi” yhteinen leikki, joka voi alkaa hyvin spontaanisti kun joku muistaa yhtäkkiä tutun laulun vaikuttaa erityisen positiivisesti vuorovaikutukseen.

Vaikka olemme aina laulelleet paljon, olen huomannut, että tyttäreleni on ollut tärkeätä huomata, että meitä kiinnostaa mitä lauluja päiväkodissa lauletaan. Yhdessä laulaminen lähentää meidän suhdetta. Yhdessä laulellessa ja lorutellessa ilmapiiristä tulee helposti lämmin ja leppoisa. Vaikka ensin vanhempi olisi väsynyt ja kireä, laulu rentouttaa ja toisen ilo tarttuu.

Yhdessä laulamista on tullut osa yhdessä oloa. Laulamalla saa selvitettyä tilanteita helpommin, jos lapsi on erimieltä jostain.

Pyysin vanhempia tiedustelemaan lapsilta päiväkodissa lauletuista lauluista ja loruista sekä laulamaan niitä kotona lapsen kanssa. Lapset ovat hyviä ja innokkaita opettajia, jos laulu ei ole tuttu. Vanhemmille tarjosin mahdollisuutta tutustua lauluihin ja loruihin päiväkodin seinälle asetettujen laulun sanojen kautta. Halukkaille mahdollistin lauluja kotiin vietäväksi.

Vanhemmat olivat projektissa erittäin innokkaasti mukana ja pyysivät nuotteja kotiin, jotta yhdessä laulaminen onnistuisi. Useat vanhemmat kokivat seinällä olevat laulunsanat hyväksi käytännöksi, tosin kiireen takia sanat jäivät joiltakin huomaamatta. Juuri tästä syystä parhaaksi käytännöksi nousi lasten lokeroihin jaettu laulu- ja loruaineisto. Palautekyselyn kautta sain myös vinkin laulujen ja lorujen koteihin jakamiseen sähköpostin kautta.

Hyvä käytäntö vanhempien saada laulujen ja lorujen sanat, mutta pitäisi saada esimerkiksi sähköpostilla, niin voisi tulostaa ja oikeasti hyödyntää.

Ideana todella kiva! Usein kuitenkin lapsen tuonti- ja hakutilanteet päiväkodista ovat niin kiireisiä, että eteisen ”laulu- ja loru infot” voivat helposti menne ohi. Kokisin vielä paremmaksi keinoksi jos lauluista voisi saada kopiot kotiin. Silloin niitä olisi helppo kotona lauleskella.

Vanhemmista lähes kaikki olivat tyytyväisiä oppaani kokeiluun. Palautteiden määrästä päätellen lasten vanhemmat osallistuivat hyvin aktiivisesti kuukauden aikana tapahtuvaan laulamisen tehostettuun kokeiluun ja kokivat lasten kanssa laulamisen hyvänä vuorovaikutuksen edistäjänä. Myös laulujen sanat päiväko-

din seinällä saivat kannatusta ja he toivoivat niitä myös kotiin vietäväksi. Lisäksi vanhemmat viittasivat vastauksissaan laulamisen vaikutukseen myös lasten kehitykseen liittyen. Laulaminen nousi esille positiivisesti vaikuttavana tekijänä erityisesti keskittymistä sekä puheen kehitystä ajatellen.

Kyllä, se on muun muassa edistänyt puheen ja sanavaraston kehittymistä ja auttanut lasta keskittymään.

Lapsen saa rauhoittumaan ja pysähtymään laulun avulla ”villeimpinäkin” päivinä.

7.3 Opinnäytetyön arviointi

Opinnäytetyöni prosessia ajatellen työ oli hyvin suunniteltu ja aikataulujen mukaan edistynyt projekti. Ideasta vihkoseksi kasvava lauluopas syntyi mielekkäänä ja innostavana työnä. Monien vuosien aikana kypsynyt ajatus sai ulkomuotonsa. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden, lasten sekä opiskelukavereiden positiivisista palautteista sain myös itseluottamusta ja itsevarmuutta. Projektini loppuvaiheessa luin mielenkiinnolla ja hyvällä mielellä ideaani vastaavan ajatuksen säveltäjä-pedagogin Soili Perkiön haastattelusta Ipanapa sivuston etusivulta, jossa hän kertoo muun muassa päiväkodin ja kodin yhteistyön tärkeydestä:

Vanhemmat voisivat kysellä, mitä päivähoidossa on laulettu, ja saisiko niitä lauluja kotiin. Toisaalta myös kotona laulettuja lauluja voisi opettaa päivähoitoväelle. Siten rakentuu eri sukupolvia yhdistävä yhteinen laulusto.(i.a.)

Arvostetun ammattilaisen kommentti tuki ajatuksiani ja ideaani täydellisesti. Tämä antoi itseluottamusta ja rohkaisua tulevaisuuteen. Oppaalla on kysyntää. Mahdollisesti voin esitellä opastani myös muissa päiväkodeissa sekä kehittää lisää aineistoa työntekijöiden toivomuksien mukaan.

Oppaan kokeilu toteutui pääosin hyvin toisen päiväkodin perehdytyksen puutteesta huolimatta. Olen oppinut kuinka tärkeä on kertoa omia ajatuksia ja näkemyksiä sekä tarkentaa ja ohjeistaa asianomaisia selkeästi asiastani. Toiseksi kriittiseksi kohdaksi osoittautui palautteiden kerääminen. Kerroin suullisesti odottavani kaavakkeita takaisin viikon päästä. Palautukset viivästyivät aika pal-

jonkin, mutta kuitenkin sain hyvän määrän takaisin. Palauttaminen olisi onnistunut varmasti paremmin asettamalla kyselylomakkeen loppuun kirjallisena palautuspäivämäärän. Kokonaisuudessaan opinnäytetyö oli haastava kokonaisuus ajatellen perheen, työn ja koulun muiden tehtävien yhteensovittamista. Opinnäytetyön tekeminen oli kuitenkin antoisaa ja ihmistä muokkaavaa monella eri tavalla.

8 POHDINTA

Opintoni sosionomi koulutuksessa ovat päättymäisillään. Opinnäytetyöni koskee lasten kanssa tapahtuvaa työtä ja sen kehittämistä niin varhaiskasvatuksen työntekijöitä kuin lapsia ja heidän perheitä huomioiden. Lasten kasvatusta on hyvin vastuullinen tehtävä. Kasvattajina olemme mukana lapsen kasvussa ja kehityksessä. Lapsista, joiden kanssa välillä hassutellaan ja välillä taas sylitysten kesytetään kiukkuhirviötä, on kasvamassa tulevaisuuden aikuisia. Tiedetään, että vastuu lapsen kasvatuksesta on pääasiassa lapsen vanhemmilla. Kuitenkin varhaiskasvatuksen työntekijöiden työ ja ammattitaito täydentävät vanhempien tärkeää tehtävää. Kasvattajien työ yhteistyössä vanhempien kanssa voi onnistua todellisella yhteistyöllä, mikä vaatii osapuolten molemminpuolista panostusta.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen produkti, jonka osoitin ensisijaisesti varhaiskasvatuksen työntekijöille. Produktin sisältävä kehitysidea koskee hyvin pitkälti myös lasten vanhempia. Produktio on lauluopas, jonka tarkoituksena oli antaa varhaiskasvatuksen työntekijöille helposti toteutettavissa oleva ja kompakti työkalupaketti. Tavoitteena oli saada kasvattajia tutustumaan oppaan sisältämään lasten musiikkikasvatuksessa huomioonotettaviin asioihin ja lauluaineistoon sekä ennen kaikkea rohkaista heitä oman lauluäänensä käyttöön ja spontaanin laulamiseen. Opas antaa tietoa ja ideoita niin suunniteltuihin lauluhetkiin kuin myös spontaanin laulamisen mahdollisuuksiin.

Pieni lapsi saa elämänsä paljon vaikutteita varhaiskasvatuksessa vietettyjen vuosien aikana. Musiikki pystyy tukemaan lapsen kehitystä hyvin monipuolisesti. Musiikki mahdollistaa päivähoitolaissa asetettujen varhaiskasvatuksen tehtävien toteutumisen, jonka mukaan tehtävänä on erilaisten taitojen opettaminen, kuten esimerkiksi sosiaalisten, tunne-elämän ja fyysisten taitojen kehittäminen sekä lasten yksilöllisten tarpeiden huomioiminen. Päivähoitolaki (2.§.) puhuu myös lapsen kokonaisvaltaisen kasvun tukemisesta, mikä edellyttää varhaiskasvatuksen ammattilaisilta monipuolisen ja virikkeellisen toiminnan suunnittelua.

Oppaani on syntynyt tarpeesta, jonka olen huomannut varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden tarpeena oli saada tietoa ja neuvoja sekä ideoita sisältävää lauluaineistoa tehdäkseen työnsä paremmin. Heiltä puuttuivat välineet. Onneksi pienellä ohjauksella jokainen pystyy toteuttamaan laulamisen kautta tulevan taian, kunhan saa innostuksen ja rohkenee käyttämään oman lauluäänensä työssään. Tämä musiikin sekä erilaisten taideaineiden, Kodály'n mukaan ihmisen muokkaavan voiman vaikutus seuraa jokaista lasta ja jokaista ihmistä läpi elämän.

Elämän alkuvuosina musiikin ja laulamisen kautta annettu tunne-elämän tasapaino, oppimisen edistyminen sekä sosiaalisen, kielellisen ja fyysisen kasvun mahdollisuus on jatkumo, joka on hyvänä pohjana elinikäiselle oppimiselle ja elämän voimavarojen kasvattamiselle. Musiikinkasvatuksen teema on hyvin ajankohtainen. Erilaiset ammattilehdet viittaavat taideaineiden eli myös musiikin sosiaalisiin vaikutuksiin ja kirjoittavat lasten ja nuorten taide- ja musiikkikasvatuksen vähentämisen vaaroista. Esimerkiksi marraskuun 2013 lopulla julkaistussa Opettajan lehdessä Sirkka Laitinen toteaa,

Kulttuurin, hyvinvoinnin sekä koulutuksen ja kulttuurin harrastamisen yhteys on todettu lukuisissa tutkimuksissa. Jos lukio jättää opiskelijat ilman taidekokemuksia, on heillä aikuisena vähemmän voimavaroja hyvinvointiin. (Laitinen 2013, 36.)

Rondon joulukuun 2013 julkaisussa puhutaan myös lasten ja nuorten musiikkiopintojen tärkeydestä ja musiikin pitkäaikaisesta vaikutuksesta.

Suomalainen aivotutkimus on osoittanut musiikin harrastamisen edut muun muassa lasten ja nuorten koulumenestykseen, kognitiivisten taitojen kehittymiseen ja aivojen toimintakunnon säilymiseen ikääntyneillä. Päättäjien tulee ymmärtää, että satsaus musiikkiin voi tuottaa säästöjä vielä vuosikymmenten päästä sosiaali- ja terveydenhuollon menoissa. (Suomen musiikkiopettajien liiton hallitus 2013, 18.)

Taidekasvatuksesta keskustellaan nykyisin paljon, kuten edellä olevista lainauksistakin voidaan nähdä. Voiko opinnäytetyöni alkuvaiheessa tehty lyhyt kartoitukseni laulamisen vähäisestä käyttämisestä olla 1990-luvun laman taide-

kasvatuksen leikkauksien seurausta? Saattaako se olla syynä nuoremman sukupolven kasvattajien vähäiseen musiikki- ja laulukokemuksiin ja epävarmuuteen? Erityisempiä syitä etsimättä laulamiseen kannustava ja rohkaiseva työni pyrkii tukemaan jokaista kasvattajaa ja vanhempaa.

Opinnäytetyöni edetessä pohdin lasten kasvun tukemista sosionomin näkökulmasta. Lauluopasta on hyvä käyttää pedagogisiin tarkoituksiin, mutta laulamisaikalla on myös sosiaalisia vaikutuksia. Laulamisen kautta saadaan lapseen erityislaatuinen kontakti. Vuorovaikutuksen ja sosiaalisten taitojen kehittäminen on lapsen tulevaisuutta katsoen merkittävää. Vuorovaikutuksen jokapäiväinen edistäminen perheiden rinnalla myös päiväkodissa takaa kehityksen jatkumon ja tasapainoisen kasvun mahdollisuuden. Vanhempien kanssa tapahtuva yhteistyö, myös laulamiseen rohkaisemisen kautta on toimivaa ja osapuolia yhteen muokkaavaa. Päiväkodissa tapahtuvan oppimisasiheiden, laulujen ja lorujen saannin mahdollisuus koteihin on tuonut monia keskusteluja ja avoimempaa ilmapiiriä vanhempien ja kasvattajien välillä. Kokemukseni mukaan lasten kanssa tapahtuvan vuorovaikutuksen edistyminen laulujen kautta oli merkittävää niin päiväkodissa kuin kodeissa sekä lasten vanhempien ja työntekijöiden välillä. Tämä mahdollistaa kasvatuskumppanuuden kehittymisen parempaan suuntaan.

Nykypäivänä väitellään paljon sosionomien valmiuksista lastentarhanopettajan työhön. Monet ovat sitä mieltä, että sosionomin koulutus ei riitä pedagogisesti tämän työn hoitamiseen. On totta, että opinnoissa saadaan vain sipaisu pedagogisen kasvatuksen perusasioista. Opintojen aikana aukeaa kuitenkin monta muuta asiaa, jotka on otettava lapsen kasvun edistämiseksi huomioon. Lasten sosiaalisen kasvun edistämistä olisi painotettava jo varhaiskasvatuksessa. Tämä toimisi koulussa esiin tulevien ongelmien ennaltaehkäisevänä työnä. Ryhmässä toimimista, toisten hyväksymistä, oikean ja väärän tunnistamista, tunteiden säätelyä sekä empatia-, itsehillintä- ja ongelmanratkaisutaitoja on hyvä opetella jo varhaisessa vaiheessa. Nämä sosiaaliset taidot edistävät lasten koulumenestystä ja myöhemmin heidän menestymistään työelämässä. Askeleittain (2014) on sosiaalista kehitystä ja tunnetaitoja tukeva opetusohjelma, jota koulut usein käyttävät. Se käsittelee juuri edellä mainittuja taitojen oppimista. (i.a. 2.1.2014) On hyvä, että kouluille löytyy erilaisia sosiaalisia taitoja tukevia ja ke-

hittäviä ohjelmia, mutta mielestäni näitä taitoja on hyvä opetella ja harjoitella jo alle kouluikäisenä.

Pelkkä pedagoginen osaaminen ei riitä. Tällä en tarkoita lastentarhanopettajien koulutuksen riittämättömyyttä. Mielestäni sosionomien ja lastentarhanopettajien yhteistyö edistää parhaiten lasten varhaiskasvatusta, kun molempien osapuolien osaamisalueita hyödynnetään. Nykyään moniammatillinen yhteistyö on työpaikoilla erittäin suosittua, kun tavoitellaan työn kehittymistä ja parhaan tuloksen saavuttamista.

Opinnäytetyöni, Laulamisen innostava voima -oppaan tekeminen oli mielekäs ja toisaalta haastava työ. Mielekäs, koska sain musiikkikorkeakoulussa saatuja opintojani hyödynnettyä ja haastava, koska lauluaineisto on hyvin laaja. Rajaus syksyyn kuuluvien ja 3 - 5 -vuotiaalle sopivien laulujen etsimiseen auttoi kuitenkin työn etenemistä. Tavoitteenani oli herättää kasvattajissa sekä lasten vanhemmissa vanhojen suomalaisten laulujen kautta suomalaisen kulttuurin arvostusta. Monille onkin herännyt muistoja lapsuuden lauluista ja loruista. Kulttuuri-identiteetin kasvattamista on myös hyvä aloittaa lapsuudessa, ei ainoastaan urheilukisojen ja urheilijoiden kannattamisen kautta, vaan iskostaa mieliin oman kansan melodiat, rytmit ja kielenkäännteet myös perinnelaulujen ja lorujen kautta.

Oppaani kaksihaarainen kokeilu onnistui hyvin: varhaiskasvatuksen työntekijöiden laulamiseen innostaminen ja rohkaisu ja toisaalta vanhempien osallistaminen laulujen kautta. Havaintojeni sekä palautteiden mukaan työntekijät olivat saaneet työni viestin laulamisen tärkeydestä ja aikovat käyttää laulamista jatkossa useammin. Vanhemmat osallistuivat innokkaasti saatuun kotitehtävään lapsen osaamisista kuunnellen ja lapsen kanssa laulaen. Päiväkodilta saatu laulu- ja loruaineisto sekä päiväkodin seinällä olevat laulujen ja lorujen sanat ovat tukeneet hyvin lapsen ja vanhemman yhteisiä laulukokemuksia. Havaintojen perusteella vanhemmat ovat hyvillään, kun pääsevät osalliseksi päiväkodin toimintaan ja lapsen kasvun edistämiseen päiväkodilta tulleiden ideoiden kautta. Uusi käytäntö kuukausittaisesta laulujen ja lorujen infotaulusta sekä kotiin jaetusta aineistosta jää päiväkodissamme pysyväksi.

Opinnäytetyöni eettisyyden varmistin työn alkuvaiheessa hakemalla tutkimusluvan Riihimäen kaupungin kasvatus- ja opetustoimenjohtajalta. Lupa myönnettiin sillä ehdolla, että työni keskeiset tulokset, tässä tapauksessa Laulamisen innostava voima -oppaan, annan varhaiskasvatuspäällikön kautta kaupungin varhaiskasvatuksessa työskentelevien henkilöiden tiedoksi. Palautekyselyiden vastauksia keräsin anonyymisti ja varmistin vastaajien tunnistamattomuuden. Palautekyselyistä saatuja tietoja käsittelin luottamuksellisesti. Opinnäytetyössäni käytän mahdollisuuksien mukaan suoria lainauksia auttaakseni lukijaa tutkimustuloksen tulkintojen ymmärtämisessä (Hirsijärvi 2009, 233).

Opinnäytetyöni prosessi oli kasvattavaa ja itseluottamusta muokkaavaa, jatkuvan pohdinnan ja punnitsemisen kautta uutta opettavaa. Työssä oli löydettävä laulamisen, varhaiskasvatuksen työntekijöiden, lasten ja perheiden yhteinen ääni sosiaaliopintojen kasvua ajatellen. Haasteena oli juuri pedagogisen näkökulman taka-alalle jättäminen, koska lasten kasvun ja kehityksen suuri tekijä on kasvatuksellinen näkemys. Kuitenkin olen löytänyt musiikin, lasten kehityksen sekä perheiden yhteisen sosiaalisen ulottuvuuden. Musiikin ja laulamisen todellinen vaikutus on paljon enemmän kuin pedagoginen näkökulma. Musiikki voi toimia sekä kasvattajan ja lapsen että vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen sekä kasvatuskumppanuuden edistäjänä, osallistavana työvälineenä kaikille osapuolille. Musiikin monialainen vaikutus on hyvä tutkittava jatkossakin. Opinnäytetyöni lähti pienestä laulamisen ajatuksesta, mutta laulamisen ja musiikin merkitys avautui hyvin suureksi tämän työn kautta. Elämän pieniä asioita ei tule väheksyä, koska niistä koostuu iso kokonaisuus.

Musiikki on sellainen elämän elementti kuin ilma. Monet huomaavat sen vasta silloin, kun se puuttuu. (Kodály)

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Valli, Raine 2001. Ikkonoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus
- Ahonen, Heidi 2000. Musiikki sanaton kieli- Musiikkiterapian perusteet. Vantaa: FINN LECTURA
- Airaksinen, Tiina. & Vilkka, Hanna 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi
- Askeleittain. Sosiaalista kehitystä ja tunteita tukeva opetusohjelma. Viitattu 2.1.2014 <http://www.psykologienkustannus.fi/askeleittain/>
- Blomberg, Kukka- Maaria 2013. Puheterapeutti. Riihimäki. Henkilökohtainen tiedonanto 14.8.
- Chydenius, Heidi & Hänninen, Anette 2009. Musiikki kasvattaa elämään - varhaisiän musiikinopettaja päiväkodissa. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Varhaisiän musiikkikasvatus Opinnäytetyö. Viitattu 24.4.2013 <http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15439/171209.pdf?sequence=1>
- Dr Nemes, László, Norbert 2012. Előszó. Teoksessa Gróh Ilona (toim.) Ringató. Budapest: Kolibri
- Forrai, Katalin 2007. Ének az óvodában. Budapest: Editio Musica Budapest.
- Hirsijärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita 15., uudistettu painos Helsinki: Tammi
- Hongisto- Åberg, Marja; Lindeberg- Piironen, Anne & Mäkinen, Leena 1993. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Hip hoi, musisoi! käsikirja. Espoo: Fazer Musiikki.
- Huhtanen, Kristiina 2005. Sosiaalinen vuorovaikutus perustuu onnistuneeseen kommunikaatioon. Teoksessa Terttu, Parkkinen & Soili, Keskinen (toim.) Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turku: Turun ammattikorkeakoulu
- Huotilainen, Minna 2011. Musiikki ja aivot - Aivotutkimus tunnistaa musiikin erityisen merkityksen ihmiselle. Teoksessa Liisa- Maria, Lilja- Viher-

- lampi (toim.) Ihminen ja musiikki - Musiikillisen vuorovaikutuksen ulottuvuuksia Turku: Turun ammattikorkeakoulu
- Jaakkonen, Vera 2011. Lasten laulu kasvaa aikuisen laulusta. Lasten laulamista edistäviä musiikkituokioita päiväkodissa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsingin toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. viitattu 27.4.2013
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/35545/Jaakkonen_Vera.pdf?sequence=1
- Kangasniemi, Hanna. Ipanapa etusivu. Musiikkikasvatus. Viitattu 2.1.2014.
<http://www.ipanapa.fi/ipanapa/musiikkikasvatus/>
- Karila, Kirsti; Alasuutari, Maarit; Hännikäinen, Maritta; Nummenmaa, Anna Raija & Rasku- Puttonen, Helena 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino
- Kasvun kumppanit, varhaiskasvatus. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 27.4.2013 <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/4a9be893-fd97-4ad5-8aab-f9eb2d4a95b3> .
- Kodály Zoltán. Viitattu 31.12.2013 http://www.citatum.hu/szerzo/Kodaly_Zoltan
- Koivunen, Pirjo- Leena 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS –kustannus.
- Kronqvist, Eeva- Liisa & Pulkkinen, Minna- Leena 2007. Kehityspsykologia – Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY
- Laitinen, Sirkka 2013. Taideaineet opettavat ymmärtävään tiedonkäsittelyyn. Opettaja 29.11.2013. 48, 36.
- Mäkelä, Jukka 2003. Aivojen varhainen kehitys vuorovaikutussuhteissa. Teoksessa Jari, Sinkkonen (toim.) Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle Vantaa: WSOY
- Nurmiranta, Hanna; Leppämäki, Päivi & Horppu, Sari 2009. Kehityspsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja
- Ojanen, Tuija; Ritmala, Marjo; Sivén, Tuula; Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2011. Lapsen aika. Helsinki: WSOYpro OY
- Paasso, Jenni & Reki, Tiina. 2008. ”Laulaen iloa saamme” – Lapsen ja vanhemman varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen musiikin keinoin. Stadia. Helsingin ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Varhaisiän musiikkikasvatus. Opinnäytetyö. Viitattu 27.4.2013

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/43054/stadia-1210596031-1.pdf?sequence=1>

Päivähoitolaki 1973/ 36, 19.1.1973. Viitattu 23.4.2013

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Ruokonen, Inkeri 2000. Musiikki lapsen minuuden vahvistajana. Teoksessa, Seija, Karppinen; Arja Puurula, & Inkeri, Ruokonen (toim.) Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3- vuotiaiden taidekasvatukseen. Tampere: Finn Lectura

Salokoski, Tarja & Mustonen, Anu 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin – katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatukseen ja -sääntelyn käytäntöihin. Viitattu 2.1.2014

<http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>

Suomen Kodaly seura. Viitattu 24.4.2013.

<http://www2.siba.fi/kodaly/seura/ajatuksia.html>

Suomen musiikkiopettajien liiton hallitus 2013. Musiikkikasvatus rakentaa pääoma. Rondo Classic 12, 18.

Töykkälä, Esa Yle uutiset. Viitattu 2.1.2014

http://yle.fi/uutiset/maijan_karitsa_vaihtui_frontside_ollieen/6465659

Urbánné, Varga, Katalin. A muzsikának oly nagy ereje vagyon...Zene és terápia. Viitattu 4.11.2013 <http://www.parlando.hu/Urbanne.htm>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes 2005.

Yleissopimus lasten oikeuksista 1991/ 60, 21.8.1991. Viitattu 23.4.2013.

<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>

LIITTEET

Liite 1 Saatekirje Laulamisen innostava voima- oppaaseen, osoitettuna varhaiskasvatuksen työntekijöille

Hei!

Tämä vihkonen sisältää ajatuksia laulamisen, lorujen ja musiikin mahdollisuuksista lasten kanssa tapahtuvassa työssä. Vihkosessa on laulu- ja loruaineistoa, joita voit käyttää musiikkituokioissa ja muutenkin hoitopäivien aikana. Aineistoa löytyy jonkun verran oppaasta, mutta jokainen voi itse täydentää vähitellen laulu- ja lorubarastoansa varsinkin spontaaneja lauluhetkiä ajatellen.

Toivon, että saat tästä vihkosesta innostusta laulamisen käyttöön omassa työssäsi ja etsit lisää materiaalia toteuttavaksi. Laulamisen kautta on mahdollista saada sekä lasten että aikuisten päivistä sujuvampia ja hausempia.

Musiikin teoriasta kirjoitan lyhyesti ja annan vinkkejä musiikin opetuksen peruspilareista. Tärkeämpänä pidän spontaanisuutta ja uskallusta laulaa. Lasten kanssa laulamiseksi ja lasten laulamiseen innostamisessa ei tarvitse olla musiikin ammattilainen. Arvosta itseäsi ja omia taitojasi, samalla voit kannustaa myös työkavereitasi. Jokaisen oma persoona ja oma lauluääni ovat juuri sopivan hyvää.

Vaikka varhaiskasvatuksen musiikkikasvatuksen tavoitteena on herättää lapsen luovuutta, innostusta ja kiinnostusta musiikkia kohtaan, musiikki tarjoaa paljon enemmän mahdollisuuksia. Musiikilla ja laulamiseksi on erityisen suuri vaikutus lapsen kehitykseen. Varhaiskasvatuksen yksi suurimmista tehtävistä on lasten sosiaalisten taitojen kasvu ja kehittäminen. Yhdessä laulamisen vuorovaikutukselliset ulottuvuudet palvelevat juuri tätä tehtävää.

Laula kun surettaa, laula kun on levotonta, laula kun on iloa, laula kun leikit tai puet ... Laulua ja loruja voi käyttää milloin vaan. Aina ei tarvitse olla valmista lauluaineistoakaan. Tutun melodian ympärille voi keksiä tilanteeseen sopivia sanoja. Joskus pieni hyräilykin riittää kahdenkeskisen tilanteen ratkaisemiseen. Siis heitä kaikki ennakkoluulot, ujoudet, suorituspainet ja huonot kokemukset pois! Rohkeasti mukaan!

Liite 2 Palautekysely varhaiskasvatuksen henkilökunnalle

PALAUTEKYSELY

Laulamisen innostava voima - oppaan arviointi

Palautekysely varhaiskasvatuksen henkilökunnalle

Oppaan toimivuus

- Sisältääkö opas mielestäsi tarpeellisen informaation?

- Onko oppaassa esitetyt teoreettiset tiedot helposti ymmärrettävissä?

- Ovatko nämä teoreettiset informaatiot helposti toteutettavissa?

- Onko opas helposti luettava?

Laulamisen toteutuminen

- Ovatko oppaan musiikkituokiot helposti toteutettavissa?

- Oletko kokeillut laulamista hoitopäivän aikana? Kokemuksesi?

- Oletko itse rohkaistunut enemmän laulamaan työssäsi?

- Oletko huomannut vuorovaikutuksessa muutoksia?

- Ovatko lapset innostuneet?

- Saitko lasten vanhemmilta palautetta?

Tulevaisuus

- Saitko innostuksen etsimään uusia lauluja ja loruja? Tuletko käyttämään laulamista enemmän työssäsi?

- Mitä olisit kaivannut lisää? Muuta huomioitavaa?

Kiitos vastauksestasi!

Jankujné Bárdi Emöke

Liite 3 Saatekirje lasten vanhemmille liittyen Laulamisen innostava voima-oppaan kokeilukuukauteen.

Hei Sini- Emilian vanhemmat!

Työstän parhaillaan opinnäytetyötäni, joka liittyy musiikkiin ja laulamiseen. Opinnäytetyössäni käsittelen kuinka yhdessä laulamisen kautta voi syntyä ainutlaatuinen yhteys lapseen, mikä edesauttaa vuorovaikutusta ja lapsen tasapainoisempaa kehitystä.

Lopputyön olennainen osa on lasten kanssa työtä tekeville suunnattu opas musiikin ja laulamisen käytöstä. Opas sisältää neljän viikon aikana toteutettavien laulutukioiden suunnitelman sekä vinkkejä ja ideoita laulamisen käytöstä hoitopäivien aikana.

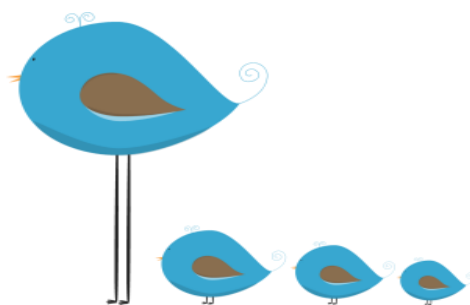
Oppaan kokeilu tapahtuu Sini- Emiliassa lokakuun aikana.

Pyytäisin myös teitä vanhempia yhteistyöhön. Seuratkaa tiiviimmin lapsenne kertyvää laulu ja loru "varastoa" ja osallistukaa lapsen kanssa laulamiseen, kyselkää ja opetelkaa lauluja ja loruja, joita lapsenne muistelee hoitopäivien jälkeen. Lapselle ovat erityisen tärkeitä vanhempien kanssa yhdessä koetut hetket sekä kiinnostus hänen taidoistaan ja osaamisistaan.

Laitan ohjelmiston päiväkodissa näkyville. Nuotteja/ laulun sanoja saa pyytämällä myös kotiin apuvälineeksi.

Marraskuussa pyydän teitä vastaamaan muutamaan kysymykseen lokakuun kokemuksista.

Kiitos yhteistyöstänne!

T: Emö

Liite 4 Palautekysely lasten vanhemmille

PALAUTEKYSELY

Laulamisen innostava voima - Palautekysely lasten vanhemmille

- Laulatteko kotona lasten kanssa useasti?

- Onko päiväkodissa näkyvillä oleva lauluaineisto edistänyt perheessänne yhdessä laulamista?

- Oletteko laulaneet enemmän lastenne kanssa kokeilukuukauden aikana?

- Onko yhdessä laulaminen vaikuttanut teidän ja lapsenne väliseen vuorovaikutukseen? Miten?

- Pidettäkö hyvänä käytäntönä kuukauden laulujen ja lorujen näkyvillä olemista päiväkodissa?

Kiitos!

T: Emö